Zborovite na drugarot Tito, vo koi se ukažuva
vremena umetnost,
a jamnost, a posebno
akaat kako rešitelno
e vnatrešni neotpor-
navistina sloboden
to taa osvojuva so
oa i samoto opštestvo
slobodno i po nepre-
ideal i istoriska neiz-

reče deka ne postojat
čki i razni drugi
ata Titova za kultu-
biduvaat da se nase-
lučivi koncepcii,
ke nadminata, neade-
konfrontacija,- [redacted]
matski, simplicistički,
do najekstremni la-
vsušnost nemaat ni-
umetnost. Tuka treba
anja krijat vo sebe
nosite pomegu opšte-
tničkata sloboda,
opasnost umetnosta da se vovleče vo goli pragmatistički tekovi,
da stane obična opštestvena poračka.

./.

Zborovite na drugarot Tito, vo koi se ukažuva na nekoi od osnovnite problemi na našata sovremena umetnost, imaat golem i pozitiven odjek vo najširokata jamnost, a posebno vo umetničkite sredini krugovi. Tie se prifakaat kako rešitelno zazemanje umetnosta da se oslobodi od svoite vnatrešni neotpornosti, od site tuģi navevi, za eden nejzin navistina sloboden i ušte pobrz rastež kon onie gornini kade što taa osvojuva so silata na svoeto vnatrešno značenje, a so toa i samoto opštestvo kako i procesite vo nego da se razvivaat poslobodno i poneprečeno kon onie povisoki oblici što se i naš ideal i istoriska neizbežnost.

Megutoa, ne bi moželo da se reče deka ne postojat i izvesni proizvolni, konfuzni, konformistički i razni drugi sfakanja i tolkuvanja. Vo prostorot na mislata Titova za kulturata, umetnosta i literaturata kako da se obiduvaat da se naselat najrazlični, često sprotivni, pa i isključivi koncepcii, ili ako se poslužime so gazikot na onaa veke nadminata, neadekvatna, od vremeto i literaturata otfrlena konfrontacija,- [redacted] dijagramot na tie obidi se dviži od razni vidovi šematski, simplicistički, vulgarni i primitivni sfakanja na realizmot do najekstremni larpurtartistički sfakanja na modernizmot što vsušnost nemaat nikakva vrska so duhot na sovremenata moderna umetnost. Tuka treba da se dodadat i mislenjata deka ovie ukažuvanja krijat vo sebe opasnost od amidnistrativno rešavanje na odnosite pomegu opštestvoto i umetnosta, od ograničuvanje na umetničkata sloboda, opasnost umetnosta da se vovleče vo goli pragmatistički tekovi, da stane obična opštestvena poračka.

./.

Se razbira, ovie sfakanja nemaat ništo zaedničko so Titovata misla za umetnosta što izvira od duhot i osnovnite stavovi na Programata na našiot Sojuz. Tie se lišeni od sekakva osnova i poradi faktot što našiot opštestven sistem i oblicite vo koi se odvivaat opštestvenite procesi onevozmožuvaat sekakov podrug pristap kon umetnosta osven kako kon slobodno tvorečko dviženje vo ovaa oblast. Ona pak kon što se svrtuva našeto vnimanie toa e potrebata od pogolema izvornost, pogolema avtentičnost, otkrivanje i umetničko transponiranje na onie suštini što gi nosi so sebe našiot život, našetò opštestveno bitie. Umetničkiot izraz ne e samo estetska tuku i idejna kategorija, kako što i umetnosta nemože da egzistira von svoite vremenski i opštestveni koordinati.

Toj prozorec na razni idejno - estetski struenja , toj umetnički izraz - toa e eden od centralnite problemi i povod na mnogu diskusii i polemiki. Razgleduvan poveke ili pomalku kako čisto estetski problem, toj nè dovede do edno prefineto neguvanje na umetničkiot zbor, otkri mnogu novi sozvučja, tajni na kažuvanjeto, nepoznati odnosi, no nedostatno vrzan za svojata idejna osnova, ja ograniči umetnosta samo na toj izraz, ja zatvori vo sebe, pa ako možeme da rečeme deka denes rapolagame so takov izrazen instrument so koj može da se izveduvaat bogati orkestracii na zborot, so nepomalo pravo možeme da tvrdime deka vakviot pristap kon ovoj problem dovede i do izvesni lutanja i rascekor megu sodržinite što treba da se izrazat i samiot izraz, ili so drugi zborovi do otkinuvanje na umetničkata svest od životot, od nejzinite materijalni pretpostavki, od objektot za kogo svesta imeno i treba da bide svest. Taka otkinata, taa stanuva podložna

./.

na mnogu tuǵi vlijanija i senki što pagaat ne samo od fonot na sprotivnostite vo koi se dviži našiot opštestven razvitok, tuku i pretstavuva direktno tugo idejno optovaruvanje, obeleženo kako totalno neveruvanje vo čovekot i ~~antihumanistička~~ antihumanistička akcija, što e sosem sprotivno na našite ~~odnosni~~ osnovni idejni i etički intencii i na stvarnosta na našite socijalistički odnosi niz koi se vodi najgolemata istoriska bitka, bitka za očovečuvanje na čovekot.

Sprema toa ne stanuva zbor za administrativen ili nekoj drug pritisok, niti pak za ograničuvanje slobodata na umetničkoto tvoreštvo, tuku za utvrduvanje na onie idejno - estetski osnovi na umetnosta bez koi taa nemože da se zamisli kako umetnost na edno opštestvo što se razviva svesno i organizirano vo pravec na potpolna afirmacija na čovečkata ličnost.

Bi bilo tragično za sekoj vistinski tvorec, ako poradi nedorazbiranje ili od nekoi drugi pričini, prestane da ja sluša svojata umetnička sovest, se izneveri sebe si i svojot tvorečki imperativ. Našeto opštestvo ima potreba od poveke izraziti tvorečki individualnosti, od poveke trajni umetnički postiganja. Pravo na sekoj tvorec e da ja bara i da ja ostvaruva slobodno svojata umetnička vizija. Negovoto tvorečko gradilište nema sekogaš jasni konturi, ne e i nemože da bide čisto. No soznavanjeto na ovaa vistina dali ne osloboduva od pravoto da vlezeme vo toa gradilište, da go markirame ona što pretstavuva ideen šverc, što e tuǵo, nesocijalističko, nehumano, dali go opravduva našeto pasivističko i liberalističko povedenie? Vprocem, suštinata na problemot ne e vo prostata vistina za čistotata, odnosno nečistotata na gradilišteto, tuku vo našiot jasen, isklstariziran, nedvosmislen i pred se aktiven odnos kon site idejni

./.

struenja što gi srekavame vo našata umetnost. Revolucionerot prestanuva da bide revolucioner ako go izgubi usetot za novoto za utrešnoto, ~~xkx xxxxxxxxx~~ no toj dvapati pobrgu prestanuva da bide toa ako vo negovite pretstavi za novoto i utrešnoto ne se krie vsušnost ništo drugo tuku pomodarskoto, konjunkturnoto, kvazimodernoto, kako i slepiloto na snobizmot.

Otsustvoto na takov ideen i revolucioneren odnos - vo toa e suštinata na problemot. Umetnicite - komunisti ne samo što neistapuvaat svesno i ~~organizirano~~ aktivno protiv site negativni pojavi vo umetnosta, tuku se često i nositeli na razni nezdravi odnosi, neprincipielni konfrontacii i sudiri što nosat prosirma estetska luspa, a se korenat vo žaburnikot na ličnite neiživeani strasti i privatni smetki. Da ne e taka, zar bi moželo da se tolerira, pa i pothranuva nemalu rasprostranetoto mislenje deka Marksizmot e zastareno učenje, deka e nemoken da pronikne vo tajnite na umetničkoto tvoreštvo, pa se vadat tugi idejni oružja, se siminja, starata ~~[illegible]~~ rga od niv i se trga vo pohod za osvojuvanje na nepoznatite predeli vo umetnosta. Megutoa, vistinskoto moderno oružje - toa e naučnata marksističko-leninistička teorija čie tvorečka primena može da nè upati kon najpravilni i najcelosni rešenija na teškite i složeni estetski problemi. Zatoa pred našite umetnici, a vo prv red pred tie što se komunisti, stoi neophodnosta ne samo da go napuštat terenot na neprincipielnite istapi, tuku i da go izgradat svoeto idejno akciono edinstvo i, koristejki gi site pozitivni postiganja i iskustva na sovremeniot svet, od materijalistički, marksističko - leninistički pozicii da gi objasnuvaat fenomenite na denešnata, opštestveni i umetnički, zazemajki aktiven, revolucioneren stav kon ona što mu e

./.

tuģo i nesvojstveno na socijalizmot i socijalističkiot čovek.

Vo svetlinata na problemite što se obidov da gi postavam, posebno se ocrtuva problemot za vzaimoodnosot pomeģu opštestvoto i umetnosta, odnosno umetnikot. Često, na opštestvoto mu se upatuvaat ostri zabeleški deka negovite institucii i organi ja doveduvaat vo prašanje umetničkata sloboda. Organite na opštestvenoto upravuvanje se smetaat za tela bez kvalifikacii da sudat i rešavaat za umetničkite problemi, deka vo niv sedat "ovlasteni" pretstavnici na opštestvoto nasproti tie što go nemaat toa"ovlastuvanje" a se vistinski tvorci i luģe na koi što edinstveno umetnosta im leži na srce. Ovie prigovori, niz koi što sirka perčinot na eden vid umetnički aristokratizam imaat edna potka - tendencija za monopelizam vo umetnosta i literaturata, za isklučuvanje na opštestvoto vo rešavanjeto na umetničkite problemi, za nivno pretvoranje vo sveto pravo na umetnikot. Pritoa se zaborava deka umetničkata sloboda neznači samo sloboda vo kreiranjeto tuku i maksimalna odgovornost pred opštestvoto, deka pravoto na umetnička sloboda e i pravo na opštestvoto na sloboda od ona što može da go zabavi i spreči negoviot progres i razvitok.

Site ovie prigovori udiraat vo osnovite na našiot opštestven sistem i svesno ili nesvesno gi potkopuvaat. No vo niv e izrazena i edna druga tendencija. Izneseni vo forma na kritički stav na "neovlastenite" protiv "ovlastenite", tie vsušnost krijat vo sebe i nemok za tvorečko razrešuvanje na sopstvenite umetnički problemi i dilemi, pa za nivnoto razrešuvanje se povikuva na pomoš administrativnata intervencija i birokratizmot. Vo taa smisla tie ne prestavuvaat ništo poveke od obična tažačka za edna damna nadminata faza, stremež za vrakanje na opštestvenite odnosi

./.

na edno početno i najnisko nivo, tažačka za pozicii, za vlast.

Organite na opštestvenoto upravuvanje kako živ organizam što se razviva i usovršuva trpat i odredeni negativni vlijanija što zaslužuva ostra kritika. No konstruktivnata kritika što nastoi da gi sogleda site nepravilnosti i deformacii za da gi otstrani od normalniot razvitok nema ništo opšto so "kritikata" što saka da go negira toj razvitok. Ovie opštestveni organi ne smeat, kako što nekoj mislat, da stanat monopolističko pravo samo na edna kategorija opštestveni rabotnici, tuku treba da bidat vistinsko mesto vo rešavanjeto na site umetničkite problemi. Vo skade, i drugi opštestvenici ke imaat možnost da destvukaat niv, so otvoreno suočuvanje ili sprotivstavuvanje na oddelni sfakanja i mislenja, so silata i logikata na argumentite treba da se izgraduvaat opštite stavovi i da se sogleduvaat idnite perspektivi, a ne zad nivniot grb, vo kuloarite na dnevnite kombinacii što neizbežno vodi vo neprincipielnost i malgoragansko ozboruvanje. Vo niv bezdrugo treba da sedat luge na koi umetnosta im leži na srce i koi ke imaat i hrabrost i dostoinstvo da se izvišat na svoite lični interesi za objektivno i nepristrasno deluvanje so što ke ovozmožat ovie opštestveni organi da stanat i opštestvena svest i umetnička sovest na našeto vreme.

Toa pak ne može da ne se odrazi pozitivno i na samata umetnička atmosfera i vo sozdavanjeto na uslovi za ušte pogolema afirmacija na našata kultura, umetnost i literatura.

Tie luge nema da ja čuvstvuvaat vo svojata blizina senkata na zavista, ozboruvanjeto, neprincipielnosta. Svesni za odgovornosta što ja nosat vo imeto na opštestvoto, tie ke gi ostvaruvaat svoite prava vo sklad so materijalnite i duhovni interesi i možnosti na toa opštestvo.

Najsetne zošto da se stramime ili plašime otvoreno da rečeme deka kako komunisti treba so čuvstvo na najgolema odgovornost da gi branime tie interesi na našeto opštestvo,

./.